

Arbeids- og
inkluderingsdepartementet

Dato: 05.12.2025

Høring av forslag til endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (endret arbeidsulykkesbegrep)

Finans Norge viser til Arbeids- og inkluderingsdepartementets høring av 05.09.25 om «Forslag til endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (endret arbeidsulykkesbegrep)» med høringsfrist 05.12.25.

1. Innledning

Yrkesskadeforsikring er et sammensatt og komplekst produkt på tvers av offentlig og privat sektor. Dagens ordning fungerer i hovedsak godt, samtidig er ordningen over 30 år gammel, og arbeidslivet har endret seg betydelig siden den ble etablert. Finans Norge har ved flere anledninger understreket behovet for en helhetlig gjennomgang av yrkesskadeordningen. Ved vurdering om endring i arbeidsulykkesbegrepet er det derfor viktig å se på totaliteten, at analyser er grundige og at enkeltelementer ikke tas ut av sin sammenheng.

Finans Norge er enig i at yrkesskadeforsikringen som et utgangspunkt skal dekke skader som er et utslag av den risikoen som arbeidet representerer. Det overordnede formålet må være at skader og sykdommer som reelt er pådratt i arbeidslivet dekkes gjennom yrkesskadeordningen. Dette er et viktig element for å avgrense mot belastningslidelser.

Finans Norge har forståelse for departementets intensjon om å forenkle og skape en mer rettferdig yrkesskadeordning. Finans Norges vurdering er at departementet ikke har oppnådd målsetningen i de forslagene som fremkommer i høringen. En endring av arbeidsulykkesbegrepet slik departementet foreslår vil medføre en betydelig utvidelse av ordningen og langt flere erstatningsutbetalinger.

2. Finans Norges hovedsynspunkt

- Forslagene er mangelfullt utredet. Det er behov for en helhetlig gjennomgang av yrkesskadeordningen.
- Det er betydelig usikkerhet knyttet til kostnadene ved de foreslåtte endringene, og vil være krevende å prise for forsikringsselskapene. Forsikringsbarhet er avgjørende for

forsikringsselskapenes beregning av premie og vurdering av risiko, fordi den fastsetter i hvilken grad en risiko kan kvantifiseres og prissettes på en bærekraftig måte.

- Etter Finans Norges vurdering vil en endring av ordlyden skape en klar forventning om utvidelse, og i praksis gjøre regelverket mer komplisert.
- Ved å fjerne «usedvanlig» fra det avdempede begrepet vil grensen mot belastningslidelser bli krevende å praktisere.
- En utvidelse slik foreslått vil komplisere og forlenge skadeoppgjør.
- Det er viktig at ordningen gir incentiver til rask avklaring av yrkesskader og tilbakeføring til arbeid. Langvarig avklaring knyttet til potensielt store erstatningsutbetalinger kan skape motsatte incentiver.
- NAV-refusjonen bør vurderes i lys av de foreslåtte endringene totalt sett.
- Det bør opprettes et yrkesskaderregister med kobling mellom bedrift/forsikringstaker og forsikringsselskap – tilgang til a-ordningen.
- De økonomiske konsekvensene må utredes og ses i sammenheng med endring i kapitaliseringsrenten og yrkessykdomslisten.

3. Gjeldende rett

Yrkesskadeforsikringsordningen har eksistert i over 30 år. Begrepet «arbeidsulykke» har i denne perioden blitt grundig prøvd og avklart gjennom en rekke høyesterettsdommer. Etter forsikringsnæringens vurdering er begrepet i dag godt definert, avgrenset og rammet inn, slik at det gir forutsigbarhet både for arbeidsgivere, arbeidstakere og forsikringsselskapene.

Forslagene om endringer i arbeidsulykkesbegrepet vil etter all sannsynlighet skape nye forventninger hos partene, medføre økte kostnader og utløse et fornyet behov for rettsavklaringer. Resultatet kan bli at vi beveger oss tilbake til en situasjon som i praksis ligger nær dagens rettsstilstand – en tilstand som Høyesterett har brukt mange år på å tydeliggjøre gjennom omfattende praksis.

4. Det markerte arbeidsulykkesbegrepet

Utformingen av ulykkesbegrepet i dagens lov er nettopp et resultat av at det må trekkes en grense mot belastningslidelser. Utfordringen med belastningslidelser er at det er vanskelig å vite om de er et utslag av belastning i yrket, eller om de skyldes belastninger på fritiden eller er en følge av degenerative prosesser i kroppen som følge av alder («livsstilssykdommer»). En belastningslidelse utløses også av alt fra store til små anstrengelser. Den foreslåtte endringen i arbeidsulykkesbegrepet visker ut grensene mellom ulykkeshendelser og belastningslidelser. Det ulykkesartede forutsetter et visst brudd med forventning, det blir vanskelig å skille mellom risiko som er en naturlig del av arbeidet, og hendelser som representerer et reelt avvik fra det normale. Dette betyr at det blir svært krevende å saksbehandle disse sakene. Saker som departementet nå mener skulle vært dekket, ligger tett opp mot tilfeller som kunne vært dekket under gjeldende rett.

Situasjoner som departementet mener ligger innenfor «livets alminnelige risiko» er så opplagte at det gir ingen veiledning.

5. Det avdempede arbeidsulykkesbegrepet

Det avdempede ulykkesbegrepet er en juridisk tolkning som har utviklet seg gjennom rettspraksis. Det innebærer at vurderingen av hva som utgjør en arbeidsulykke tilpasses den konkrete situasjonen, og at det ikke kreves et stort avvik fra det normale for å falle inn under begrepet.

Departementet foreslår å vurdere «risiko ved arbeidet som overstiger livets alminnelige risiko» som et moment i lovendringen. Dette er langt på vei de samme vurderingsmomentene som allerede ligger til grunn for det avdempede begrepet.

I høringsnotatet fremgår det at skader som dekkes under det avdempede begrepet ofte er mindre enn det markerte. Det er imidlertid viktig å presisere at behandlingen under det avdempede begrepet ikke sier noe om skadens størrelse, kun om vurderingen av ulykkesmomentet. At en sak behandles under det avdempede begrepet betyr dermed ikke at skaden er liten.

6. Den negative avgrensingen av arbeidsulykkesbegrepet

I høringen fremgår det at departementet vil følge opp anmodningsvedtak nr. 811: «Stortinget ber regjeringen foreslå å endre folketrygdloven § 13-3 tredje ledd, slik at unntaket for psykiske og fysiske belastningslidelser fjernes» ved en senere anledning.

Belastningslidelser er vanlig forekommende i befolkningen. Finans Norge mener at en fjerning av unntak for belastningslidelser vil gjøre det svært krevende i hver enkelt sak å vurdere om det faktisk foreligger årsakssammenheng mellom eksponeringen i yrket og de aktuelle belastningslidelsene. Det vil være svært vanskelig, om ikke umulig å prise en slik risiko og det reiser spørsmål om forsikringsbarhet.

I høringen av 21. juni 2024 - forslag om ny yrkessykdomsliste og endringer i folketrygdlovens yrkessykdomsregler har Finans Norge fremhevet at sykdommer som skal omfattes må være dokumentert med bred vitenskapelig forskning som viser høy grad av årsakssammenheng mellom sykdom og arbeidsrelaterte forhold. Det må også foreligge klare kriterier for diagnose, eksponering og varighet. Dette er viktig å se i sammenheng med en eventuell utvidelse av arbeidsulykkesbegrepet, da grensedragningen mot belastningslidelser ellers blir svært utfordrende.

7. Læren om aksept av yrkesrisiko

Departementet ønsker å fjerne «relativiseringen» i både det markerte og det avdempede ulykkesbegrepet, med henvisning til kritikken av læren om «aksept av risiko» og rettferdshensyn.

Relativiseringen er imidlertid ikke knyttet til aksept av risiko, men til formuleringen av ulykkesmomentet – det sentrale kjennetegnet ved alle ulykkesbegrep. Det må alltid foreligge et visst avvik fra det forutsigbare og normale, noe «ulykkesartet».

Dersom ulykkesmomentet fjernes, vil grensen mot belastningslidelser bli vanskelig å praktisere.

8. Likestillingsperspektivet på yrkesskadelovgivningen

Yrkesskadeordningen har over tid blitt kritisert for å være kjønnsdiskriminerende. Kritikken bygger på statistikk som viser at menn i langt større grad enn kvinner får godkjent yrkesskader. Bakgrunnen for denne skjevheten er i hovedsak arbeidsmarkedets kjønnsdeling hvor menn er overrepresentert i typiske risikoyrker, som bygg- og anleggsbransjen, industri og transport, hvor arbeidsulykker forekommer hyppigere.

Kvinner er i større grad ansatt i yrker med lavere ulykkesrisiko, men hvor belastningslidelser og slitasjeskader er vanlige. Disse skadene faller ofte utenfor dagens definisjon av arbeidsulykke, og gir dermed ikke rett til yrkesskadeerstatning.

Finans Norge mener det er viktig at yrkesskadeordningen er forutsigbar og rettferdig, men det er samtidig viktig at det ikke åpnes for lidelser som er svært vanlig i befolkningen uavhengig av yrke.

9. Innspill til departementets vurdering

Departementet skriver i høringsbrevet at lovforslaget ikke er ment å vesentlig utvide dagens omfang av rett til yrkesskadeerstatning. Etter Finans Norges syn vil forslaget utvide ordningen vesentlig.

Departementet har under punkt 12.1 *økonomiske konsekvenser* antatt at det forventes at endringen ikke medfører vesentlig økte kostnader for arbeidsgivere i form av høyere forsikringspremier. Det fremgår imidlertid ikke hvilke premisser som ligger til grunn for antakelsen om at en slik utvidelse ikke vil medføre økte kostnader. Finans Norge stiller spørsmål ved dette, da forslaget slik det foreligger favner bredt. Høringen gir også inntrykk av at arbeidstakere i risikofylt arbeid har vanskeligere vilkår for å få godkjent en arbeidsulykke enn arbeidstakere med lav yrkesrisiko. Dette er ikke en treffende beskrivelse av gjeldende rett. Flere av eksemplene som trekkes frem i høringen gjelder skader som allerede omfattes av dagens ulykkesbegrep.

Departementet fremhever at formålet er å forenkle yrkesskaderegelverket. Etter Finans Norges vurdering vil en endring av ordlyden skape en klar forventning om utvidelse, og i praksis gjøre regelverket mer komplisert. En slik utvidelse vil medføre mer komplekse skadeoppgjør, økt behov for spesialisterklæringer og dermed høyere kostnader. Den vil også skape nye grensedragninger som vil kunne kreve omfattende prosesser, flere rettsavklaringer og ikke minst økt belastning på helsevesenet knyttet til innhenting av dokumentasjon.

Finans Norge er enig med departementet at «eventuelle endringer må vurderes helhetlig i lys av de kryssende hensynene på området, herunder sikring av arbeidstakere, arbeidsgivers kostnader og rimelig avveining av ansvarsforhold». Det er helt avgjørende at det må fortsatt stilles krav til at skaden må skyldes arbeidsulykke for å kunne regnes som yrkesskade.

Når man velger et yrke, aksepterer man en viss grad av risiko som er naturlig for arbeidsoppgavene. Belastningslidelser oppstår som regel som følge av normale, gjentatte bevegelser over tid, og ikke som en plutselig eller uforutsett hendelse. Slike lidelser utvikler seg gradvis og bryter med prinsippet om at yrkesskade skal være knyttet til en uventet eller plutselig hendelse.

10. Økonomiske konsekvenser

Departementet skriver i høringen at de økonomiske konsekvensene av forslagene ikke er utredet.

Finans Norge mener det er en forutsetning at det gjøres en grundig og helhetlig vurdering av de økonomiske konsekvensene ved de foreslåtte endringene i arbeidsulykkesbegrepet sett opp mot forslagene om endret kapitaliseringsrente og utvidelse av yrkessykdomslisten.

Økte erstatningsutbetalinger vil kunne gi økte forsikringspremier, som arbeidsgiver må bære. Dette viser behovet for nærmere utredning av omfanget av de økonomiske konsekvensene. I tillegg må endringer i yrkessykdomslisten tas med i vurderingen. Erfaringer fra Danmark (jf. Gablers konsekvensanalyse) tilsier en betydelig økning i kostnadene for nye yrkessykdommer. Endret kapitaliseringsrente på fremtidige erstatningsposter vil også bidra til vesentlig høyere erstatningsnivåer. Samlet sett fremstår de tre foreslåtte endringene som en betydelig kostnadsdriver for yrkesskadeforsikringen.

Det er sannsynlig at enkelte sektorer, særlig kommunal helse- og omsorgssektor, vil oppleve en betydelig økning i skader og dermed potensielt økte forsikringspremier. Totalt sett kan økningen være moderat, men for enkelte bransjer kan den bli svært høy. Når risikoen er ukjent, må premiene settes høyt for å dekke usikkerheten, eller i verste fall kan selskaper trekke seg ut av markedet. Denne usikkerheten vil i stor grad ramme arbeidsgivere som er lovpålagt å tegne forsikring, og for kommuner med mange helsearbeidere vil dette ytterligere belaste allerede stramme budsjetter.

Enkelte yrkesgrupper vil kunne rammes hardere enn andre. For små bedrifter kan svært høye kostnader i ytterste konsekvens føre til at noen lar være å forsikre ansatte, til tross for at det er lovpålagt. Alle forsikringsselskaper som tilbyr yrkesskadeforsikring i Norge, er i henhold til § 4 i lov om yrkesskadeforsikring forpliktet til å være medlem av Yrkesskadeforsikringsforeningen (YFF). Forsikringsselskaper som selger yrkesskadeforsikring i Norge, har et solidarisk ansvar dersom en arbeidsgiver unnlater å tegne yrkesskadeforsikring for sine ansatte. Dersom det blir en økning i arbeidsgivere som ikke tegner yrkesskadeforsikring vil det medføre økte kostnader for forsikringsselskaper.

11. Administrative konsekvenser

Administrative konsekvenser for forsikringsselskapene er i begrenset grad omtalt. En endring som foreslått vil kunne skape utfordringer for oppgjørsavdelingene i foretakene dersom det ikke er tydelige grenser for hva som kan regnes som en arbeidsulykke. I tillegg vil det gi et økt ressurspådrag for fastleger og spesialister ift. innhenting av opplysninger. En slik endring vil også kunne medføre flere klagesaker og flere saker med behov for rettslige avklaringer.

12. Behov for register over yrkesskadeforsikring og tilgang til a-ordningen

Det er viktig for skadelidte arbeidstakere å kunne finne hvilket forsikringsselskap tidligere arbeidsgivere har hatt sin yrkesskadeforsikring i. Særlig gjelder dette for yrkessykdommer hvor manifestering av sykdom kan komme svært mange år etter påvirkning, konstatering, opphør av arbeidsforhold samt flyttinger av arbeidsgivers forsikringer til ny(e) selskaper. Et register med slik

oversikt ville være til stor nytte for arbeidstakere, arbeidsgivere, forsikringsselskaper og Yrkesskadeforsikringsforeningen (YFF).

Det finnes allerede hjemmel for deling av data fra a-ordningen til pensjonsinnretninger. Finans Norge mener det bør åpnes for bredere adgang til å benytte a-ordningen også for forsikringsformål. Personalforsikringer omfatter flere typer dekninger arbeidsgivere kan tilby, fra lovpålagt yrkesskadeforsikring til ulykkesdekning utenfor arbeidstid, uførestøtte og dødsfallsforsikring. Ved å bruke data fra a-ordningen kan slike forsikringer forvaltes på individnivå, noe som gir arbeidstakere bedre oversikt over rettigheter, reduserer rapporteringsbyrden for arbeidsgiver og forenkler oppgjør hos forsikringsselskapene. Det vil også legge til rette for bedre tilsyn og digital kontroll fra myndighetene og YFF får dekket sitt behov for mer effektiv tilgang til informasjon om skadelidte som henvender seg dit. Dette gjelder spesielt historikk over hvor skadelidte har vært forsikret og for hvilken periode.

13. Avslutning

Det er verdt å minne om at regjeringen i 2001 oppnevnte et yrkesskadeutvalg for å foreta en helhetlig gjennomgang av regelverket, organisering og saksbehandling på yrkesskadeområdet. Utvalget skulle vurdere forenklinger og mer effektiv saksbehandling, men NOU 2004:3 ble aldri fulgt opp. De samme komplekse problemstillingene gjør seg gjeldende i dag, og taler for en samlet vurdering fremfor fragmenterte endringer.

Det må også tas hensyn til at NAV-refusjonen på 1,20 har stått uendret siden 1991. En utvidelse av arbeidsulykkesbegrepet vil medføre økte kostnader for forsikringsordningen, og satsen bør vurderes i lys av foreslåtte endringer, særlig med tanke på redusert kapitaliseringsrente som påvirker erstatningsnivåene.

For å sikre en bærekraftig ordning er det avgjørende at regelverket er tydelig på hva som skal omfattes, slik at forsikringsgiver kan prise risikoen riktig. Dette er viktig både for arbeidsgiver som betaler og forsikringsgiver som står risiko.

Avslutningsvis mener Finans Norge at de økonomiske konsekvensene må utredes grundigere, og at departementet må utarbeide klarere regelverk og veiledere for å sikre en praktisering som er både forutsigbar og rettferdig.

Med vennlig hilsen
Finans Norge

Stefi Kierulf Prytz
Direktør forsikring og pensjon

Line Hansen
Fagdirektør skadeforsikring

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og inneholder derfor ingen signatur(er)

